

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CZWARTA SEKCJA

FINSTER przeciwko POLSCE

(Skarga nr 24860/08)

WYROK

STRASBURG

8 luty 2011 roku

*Wyrok ten stanie się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w Artykule 44 § 2 Konwencji.
Wyrok ten może podlegać korekcie wydawniczej.*

W sprawie Finster przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Sekcja Czwarta), zasiadając jako Izba w składzie:

Nicolas Bratza, *Przewodniczący*,
Lech Garlicki,
Ljiljana Mijović,
Päivi Hirvelä,
Ledi Bianku,
Nebojša Vučinić,
Vincent A. de Gaetano, *sędziowie*,

oraz Lawrence Early, *Kancierz Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 18 stycznia 2011 roku,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 24860/08) przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej wniesionej do Trybunału na podstawie Artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”), przez obywatela polskiego, Pana Zbigniewa Finstera („skarżący”), w dniu 9 maja 2008 roku.
2. Rząd Polski („Rząd”) był reprezentowany przez pełnomocnika, Pana J. Wołasiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.
3. W dniu 25 marca 2009 roku Przewodniczący Sekcji Czwartej zadecydował o zakomunikowaniu Rządowi skargi. Zadecydowano także o rozpatrzeniu w tym samym czasie skargi, co do jej meritum oraz dopuszczalności (Artykuł 29 ust 1).

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

4. Skarżący urodził się w 1969 roku i mieszka w Gdańsku.

A. Postępowanie karne i tymczasowy areszt skarżącego

5. W dniu 7 marca 2006 roku skarżący został zatrzymany pod zarzutem handlu narkotykami
6. W dniu 9 marca 2006 roku Sąd Rejonowy w Gdańsku zadecydował o zastosowaniu tymczasowego aresztowania w oparciu o uzasadnione podejrzenie, że popełnił on zarzucane mu przestępstwo. Uznał również, że aresztowanie skarżącego było konieczne dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, biorąc pod uwagę ryzyko, że mógłby on fałszować dowody. Sąd podkreślił również surowość grożącej kary.
7. Zażalenia skarżącego składane na decyzje o przedłużeniu tymczasowego aresztowania i jego wszystkie kolejne, liczne wnioski o zwolnienie, były bezskuteczne.
8. W toku śledztwa, tymczasowe aresztowanie skarżącego było kilkakrotnie przedłużane postanowieniami wydanymi przez Sąd Okręgowy w Gdańsku w dniach 25 maja, 24 sierpnia, 16 listopada i 12 grudnia 2006 roku.

We wszystkich postanowieniach o tymczasowym aresztowaniu sąd wielokrotnie opierał się na uzasadnionym podejrzeniu, że skarżący popełnił zarzucane mu przestępstwa, co było popierane zeznaniami świadków. Przywiązywał wagę do złożoności sprawy, znacznej liczby zaangażowanych osób i obszerności materiału dowodowego. Podkreślili poważny charakter tych przestępstw i prawdopodobieństwo wymierzenia skarżącemu surowej kary pozbawienia wolności. Ponadto wskazali, że konieczność zapewnienia prawidłowego przebiegu postępowania dowodowego, w szczególności potrzeba gromadzenia i weryfikacji dowodów uzyskiwanych w wyniku przesłuchań podejrzanych i świadków uzasadnia zatrzymanie skarżącego w areszcie.

9. W dniu 4 grudnia 2006 roku akt oskarżenia złożony został w Sądzie Okręgowym w Gdańsku. Skarżący został oskarżony o handel narkotykami. Akt oskarżenia obejmował liczne zarzuty, *inter alia* zarzut handlu narkotykami, który został postawiony dwudziestu jeden oskarżonym. Trzem oskarżonym dodatkowo postawiono zarzut popełnienia przestępstw w ramach ich działalności w zorganizowanej grupie przestępczej.

10. Proces rozpoczął w dniu 29 marca 2007 roku.

11. W toku postępowania władze sądowe kolejno przedłużały tymczasowy aresztowanie. Tymczasowe aresztowanie skarżącego zostało przedłużone przez Sąd Okręgowy w Gdańsku w dniach 17 maja, 25 października 2007 roku i 29 stycznia 2008 roku oraz przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku w dniach 20 lutego i 19 marca 2008 roku. Sądy powtórzyły podane wcześniej powody kontynuacji tymczasowego aresztowania skarżącego.

We właściwej części swojego postanowienia z dnia 19 marca 2008 roku Sąd Apelacyjny stwierdził, że:

"Potrzeba dalszego stosowania środka o charakterze izolacyjnym jako środka zapobiegawczego jest dodatkowo uzasadnione faktem, że oskarżeni popełnili przestępstwo, o które zostali oskarżeni działając w zorganizowanej grupie przestępczej lub współpracując z tą grupą. Celem grupy było popełnienie przestępstwa dystrybucji znacznych ilości środków odurzających i leków psychotropowych. "

12. Skarżący wniósł zażalenie od tej decyzji. Zarzucił, w szczególności, że uzasadnienie postanowienia sądu zawierające sugestię, że popełnił on zarzucane mu przestępstwo, naruszyło zasadę domniemania niewinności.

W dniu 8 kwietnia 2008 roku Sąd Apelacyjny w Gdańsku, orzekając w innym składzie osobowym złożonym z trzech sędziów, utrzymał w mocy zaskarżone postanowienia. Podkreślił, że kwestionowane oświadczenie rozpoznane w kontekście całej decyzji wskazuje raczej na stan podejrzenia, a nie stwierdzenie winy skarżącego.

13. W dniu 26 czerwca 2008 roku tymczasowe aresztowanie zastosowane wobec skarżącego zostało uchylone.

14. Postępowanie nadal toczy się przed sądem pierwszej instancji.

B. Warunki tymczasowego aresztowania skarżącego

1. Stanowisko skarżącego

15. Od dnia 7 marca do 13 grudnia 2006 roku skarżący przebywał jako tymczasowo aresztowany w Zakładzie Karnym w Sztumie. Następnie został umieszczony w Areszcie Śledczym w Gdańsku, gdzie pozostał do dnia 26 czerwca 2008 roku. Skarżący twierdził, że był przetrzymywany w ciemnych i przepelnionych celach. Podkreślił następnie, iż złe warunki bytowe pozbawiły go wszelkiej prywatności.

16. Skarżący podniósł, że w Zakładzie Karnym w Sztumie został umieszczony wraz z dwiema innymi osobami w celi o powierzchni 5 m².

Później, od dnia 14 grudnia 2006 roku do dnia 18 czerwca 2007 roku był osadzony w Areszcie Śledczym w Gdańsku w celi o powierzchni 8 m².

Następnie został przydzielony do celi o powierzchni odpowiednio 5 m² i 12 m². Od dnia 22 grudnia do dnia jego zwolnienia skarżący był osadzony w celi o powierzchni 5 m².

2. Stanowisko Rząd

17. Rząd przyznał, że podczas pobytu w Zakładzie Karnym w Sztumach, skarżący był w owym okresie przetrzymywany w celach, w których nie był przestrzegany ustawowy wymóg minimalnej powierzchni 3 m² na osobę.

Następnie stwierdził, że podczas pobytu w Areszcie Śledczym w Gdańsku skarżący został umieszczony w celach, które spełniały wymagane standardy.

Ponadto zauważył, że podczas pobytu w jednostkach penitencjarnych, skarżący otrzymał wszystkie niezbędne produkty higieniczne. Miał też każdego dnia prawo do sześćdziesięciminutowego spaceru.

3. Zarzuty skarżącego dotyczące warunków jego aresztowania

18. W dniu 21 listopada 2007 roku skarżący zwrócił się do Prokuratora Rejonowego w Gdańsku o wszczęcia dochodzenia przeciwko Dyrektorowi Aresztu Śledczego w Gdańsku. Skarżący stwierdził, że Dyrektor nie dopełnił swoich obowiązków w tym, *inter alia*, nie zapewnił osobom osadzonym w tym zakładzie odpowiednich warunków sanitarnych i warunków bytowych.

W dniu 17 grudnia 2007 roku prokurator odmówił wszczęcia śledztwa w sprawie zarzutów skarżącego z uwagi na brak znamion czynu zabronionego.

Zażalenie skarżącego przekazane zostało do Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej.

19. Pismem z dnia 19 czerwca 2008 roku Dyrektor Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Gdańsku poinformował skarżącego, że jego zarzuty odnośnie warunków jego tymczasowego aresztowania były oczywiście bezzasadne. Uznał, że warunki sanitarne i bytowe były odpowiednie. Dyrektor przyznał jednak, że Areszt Śledczy w Gdańsku zmagiał się z problemem przeludnienia, a ustawowy standard minimalnych trzech metrów kwadratowych na osobę był kilka razy zmniejszony.

20. Po zwolnieniu skarżący nie wytoczył powództwa cywilnego w celu dochodzenia odszkodowania za naruszenie jego dóbr osobistych.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

A. Środki zapobiegawcze, w tym tymczasowy areszt

21. Odpowiednie prawo krajowe i praktyka dotyczące nakazu stosowania tymczasowego aresztowania, podstaw jego przedłużenia, zwolnienia z aresztu i zasad dotyczących innych tak zwanych "środków zapobiegawczych" omówione zostały w wyrokach Trybunału w sprawach *Golek przeciwko Polsce*, skarga nr 31330/02, § § 27 33, 25 kwietnia 2006 roku i *Celejewski przeciwko Polsce*, skarga nr 17584/04, § § 22-23, 4 sierpnia 2006 roku.

B. Odpowiednie dane statystyczne

22. Odpowiednie dane statystyczne, ostatnia nowelizacja Kodeksu postępowania karnego mająca na celu usprawnienie postępowania karnego oraz odniesienie się do odpowiednich materiałów Rady Europy można odnaleźć w wyroku Trybunału w sprawie *Kauczor* (zobacz; *Kauczor przeciwko Polsce*, skarga nr 45219 / 06, § 27 28 i 30 35, 3 lutego 2009 roku).

C. Warunki tymczasowego aresztowania

23. Szczegółowe omówienie odpowiednich przepisów krajowych i praktyki dotyczącej ogólnych zasad regulujących warunki tymczasowego aresztowania w Polsce i krajowych środków prawnych dostępnych osadzonemu podnoszącym, że warunki ich przetrzymywania są nieodpowiednie, określone zostały w wyrokach pilotażowych Trybunału wydanych w sprawach *Orchowski przeciwko Polsce* (skarga nr 17885/04) i *Norbert Sikorski przeciwko Polsce* (skarga nr 17599/05) z dnia 22 października 2009 roku (zobacz § § 75-85 i § § 45, odpowiednio, 88). Najnowsze opisane zostały w decyzji wydanej przez Trybunał w sprawie *Łatak przeciwko Polsce* (skarga nr 52070/08) z dnia 12 października 2010 roku (zobacz § § 25 54).

PRAWO

I. ZARZUCANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 5 § 3 KONWENCJI

24. Skarżący zarzucił, że długość zastosowanego wobec niego tymczasowego aresztu była nadmierna. Powołał się na Artykuł 5 ust 3 Konwencji, który stanowi, co następuje:

„Każdy zatrzymany lub aresztowany zgodnie z postanowieniami ustępu 1 lit. c) niniejszego artykułu... ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony na czas postępowania. Zwolnienie może zostać uzależnione od udzielenia gwarancji zapewniających stawienie się na rozprawę.”

25. Rząd zakwestionował ten argument.

A. Dopuszczalność skargi

26. Rząd podniósł, że skarżący nie wykorzystał wszystkich środków odwoławczych przewidzianych w polskim prawie, w tym rzadko wnosił zażalenia na postanowienie w sprawie przedłużenia jego tymczasowego aresztowania.

27. Skarżący podniósł, w sposób ogólny, że jego tymczasowe aresztowanie było nadmiernie długotrwałe.

28. Trybunał przypomina, że jest dobrze ugruntowane w orzecznictwie, iż skarżący musi skorzystać z tych środków krajowych prawnych, które mogą być skuteczne i wystarczające. Jeżeli środek odwoławczy został wykorzystany, nie jest wymagane użycie innego środka o zasadniczo tym samym celu (zobacz wyrok *Yasa przeciwko Turcji* z dnia 2 września 1998 roku, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VI, § 71).

29. W niniejszej sprawie skarżący wniósł zażalenia na co najmniej trzy postanowienia dotyczące przedłużania jego tymczasowego aresztowania. Trybunał zauważa, że celem środka odwoławczego użytego przez skarżącego była rewizja jego tymczasowego aresztowania w toczącym się postępowaniu. W okolicznościach niniejszej sprawy ten środek odwoławczy stanowił odpowiedni i skuteczny środek prawny w rozumieniu Artykułu 35 Konwencji, jako że jego celem było doprowadzenie do zwolnienia skarżącego. Jak wynika z orzecznictwa Trybunału, skarżący nie jest zobowiązany do odwołania się od każdej decyzji o przedłużeniu tymczasowego aresztowania (zobacz *Bronk przeciwko Polsce* (Dec.), skarga nr 30848/03, 11 września 2007 roku).

30. Trybunał zauważa ponadto, że argumenty podniesione przez Rząd są podobne do tych, które zostały już zbadane i odrzucone w poprzednich sprawach przeciwko Polsce (zobacz *Buta przeciwko Polsce* skarga nr 18368/02, § § 25-27, 28 listopada 2006 roku i *Żurawski przeciwko Polsce*, skarga nr 8456/08, § § 22, 23, 24 listopada 2009 roku) oraz, że Rząd nie przedstawił żadnych nowych okoliczności, które mogłyby przekonać Trybunału do odstąpienia od wcześniejszych ustaleń.

31. Wynika stąd, że zarzut Rządu odnośnie niedopuszczalności skargi z powodu niewykorzystania krajowych środków prawnych musi zostać oddalony.

32. Trybunał stwierdza, że skarga nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu Artykułu 35 § 3 Konwencji. Stwierdza również, że nie jest ona niedopuszczalna na podstawie jakichkolwiek innych przesłanek. Z tego względu skarga musi być uznana za dopuszczalną.

Meritum skargi

1. Okres, który należy wziąć pod uwagę

33. Tymczasowe aresztowanie skarżącego rozpoczęło się w dniu 7 marca 2006 roku, kiedy to został on zatrzymany pod zarzutem handlu narkotykami. W dniu 26 czerwca 2008 roku jego tymczasowy areszt został uchylony (zobacz paragraf 5 i 13 powyżej).

W związku z tym okres, który należy brać pod uwagę wynosi łącznie dwa lata, trzy miesiące i dziewiętnaście dni.

2. Stanowiska stron

(a) skarżący

34. Skarżący w sposób ogólny podniósł nadmierną długość jego tymczasowego aresztowania.

(b) Rząd

35. Rząd twierdził, że istniały istotne i wystarczające powody, które uzasadniały ciągłość tymczasowego aresztowania skarżącego, w szczególności istniało uzasadnione podejrzenie, że skarżący popełnił zarzucane mu przestępstwa.

Podkreślił następnie, że sprawa była bardzo skomplikowana, ponieważ dotyczyła przestępstw o poważnym charakterze, popełnionych przez dwadzieścia jeden osób działających w ramach zorganizowanej grupy przestępczej. Stwierdził ponadto, że postępowanie zostało prowadzone z należytą starannością.

W konsekwencji, Rząd zwrócił się do Trybunału o uznanie skargi skarżącego na podstawie Artykułu 5 § 3 Konwencji za oczywiście bezzasadną.

3. Ocena Trybunału

(a) Zasady ogólne

36. Trybunał przypomina, że ogólne zasady dotyczące prawa do procesu w rozsądnym terminie albo zwolnienie na czas postępowania, gwarantowanego przez Artykuł 5 § 3 Konwencji zostały określone w wielu wcześniejszych orzeczeniach (zobacz między innymi, *Kudła przeciwko Polsce* [GC], skarga nr 30210/96, § 110 i następne, ECHR 2000-XI; i *McKay przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [GC], skarga nr 543/03, § § 41-44, ECHR 2006 - ..., z dalszymi odniesieniami).

(b) Zastosowanie powyższych zasad w niniejszej sprawie

37. W swojej decyzji o tymczasowym aresztowaniu, władze, oprócz uzasadnionego podejrzenia przeciwko skarżącemu, oparły się głównie na czterech podstawach, a mianowicie (1) na poważnym charakterze przestępstwa, o które został oskarżony, (2) surowości grożącej mu kary (3) złożoności sprawy, (4) konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, w szczególności potrzebę gromadzenia i weryfikacji dowodów z przesłuchań podejrzanych i świadków.

38. Trybunał przyznaje, że istnienie uzasadnionego podejrzenia popełnienia poważnych przestępstw przez skarżącego może początkowo nakazywać jego aresztowanie. Również konieczność zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, w szczególności w procesie uzyskiwania dowodów od świadków, stanowi uzasadnioną podstawę do zastosowania wobec skarżącego tymczasowego aresztowania.

39. Jednak z upływem czasu, podstawy te stają się coraz mniej istotne. Trybunał musi ustalić, czy inne przyczyny wskazane przez sąd - a mianowicie surowość grożącej kary i złożoność sprawy - były "wystarczające" i "właściwe" (zobacz *Kudła* cytowany powyżej, § 111).

40. Według władz, prawdopodobieństwo grożącej skarżącemu surowej kary stworzyło domniemanie, że skarżący mógłby utrudniać postępowanie. Jednakże Trybunał przypomina, że podczas gdy surowość grożącej kary jest ważnym elementem w ocenie ryzyka ucieczki lub popełnienia kolejnego przestępstwa, powaga zarzutów sama w sobie nie może stanowić

uzasadnienia długiego okresu tymczasowego aresztowania (zobacz *Michtha przeciwko Polsce*, skarga nr 13425/02, § § 49, 4 maja 2006 roku).

41. Jeśli chodzi o złożoność sprawy, uwaga Trybunału została zwrócona na charakter zarzutów i liczbę oskarżonych (zobacz paragraf 9). Wydaje się jednak, że władze odniosły się do stopnia złożoności sprawy w sposób bardzo ogólny. Nic nie wskazuje, że charakter sprawy wymagał ciągłego aresztowania skarżącego. W tym względzie Trybunał zauważa, że sam skarżący nie został oskarżony o przynależność do zorganizowanej grupy przestępczej. W zasadzie tylko trzech z dwudziestu jeden oskarżonych zostało oskarżonych o popełnienie zarzucanych przestępstw, działając w ramach zorganizowanej grupy przestępczej.

42. Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, że powody powołane przez władze krajowe nie mogą uzasadniać łącznego okresu tymczasowego aresztowania skarżącego. W tych okolicznościach nie ma potrzeby badania, czy postępowanie było prowadzone ze szczególną starannością.

Doszło więc do naruszenia Artykułu 5 § 3 Konwencji.

III. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁ 6 § 2 KONWENCJI W ZWIĄZKU Z NADMIERNĄ DŁUGOŚCIĄ POSTĘPOWANIA

43. Skarżący zarzucał naruszenie zasady domniemania niewinności z powodu uzasadnienia Sądu Apelacyjnego z dnia 19 marca 2008 roku. Powołał się na Artykuł 6 § 2 Konwencji, który w omawianym zakresie stanowi co następuje:

„Każdego oskarżonego o popełnienie czynu zagrożonego karą uważa się za niewinnego do czasu udowodnienia mu winy zgodnie z prawem”.

44. Rząd zakwestionował ten argument.

A. Dopuszczalność skargi

45. Rząd zauważył, że w sprawie *Garlicki przeciwko Polsce* (skarga nr 36921/07), zawisłej obecne przed Trybunałem, pytanie odnośnie skuteczności środka prawnego na podstawie art. 23 i 24 Polskiego Kodeksu cywilnego zostało podniesione w stosunku do naruszenia zasady domniemania niewinności. Rząd stwierdził, że jeżeli ten środek we wspomnianej powyżej sprawie został uznany przez Trybunał za skuteczny, w konsekwencji skarżący powinien z niego skorzystać przed złożeniem skargi do Trybunału.

46. Skarżący nie wniósł uwag.

47. Pomijając fakt, że postępowanie w sprawie *Garlicki* jest nadal w toku, Trybunał zauważa, że wspomniana powyżej sprawa dotyczy kwestii, które znacznie różnią się od tych podniesionych w niniejszej skardze. Dlatego też oddala zarzut Rządu.

48. Trybunał stwierdza nadto, że skarga nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu Artykułu 35 § 3 Konwencji i nie jest ona niedopuszczalna na podstawie jakichkolwiek innych przesłanek. Z tego względu skarga musi być uznana za dopuszczalną.

B. Meritum skargi

1. Oświadczenia stron

49. Rząd podniósł, że zaskarżone postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 19 marca 2008 roku powinno być czytane jako całość. Mimo, że niektóre z zastosowanych w tym postanowieniu terminów wydają się sugerować, że skarżący i inni oskarżeni popełnili zarzucane im przestępstwa, podsumowanie tej części postanowienia wskazuje, że wiarygodność wszystkich dowodów będzie oceniona podczas procesu sądowego. Z kontekstu ewidentnie wynikało, że Sąd Apelacyjny odniósł się do istnienia dowodów wskazujących na duże prawdopodobieństwo, że skarżący popełnił zarzucane przestępstwa, a nie do kwestii jego winy lub niewinności.

Postępowanie karne przeciwko skarżącemu było nadal w toku i w opinii Rządu, z akt sprawy nie wynika, by fakt wydania zaskarżonego postanowienia wpłynął w jakikolwiek sposób na bezstronność sędziów.

W związku z tym, powołał się również na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 kwietnia 2008 roku, w którym Sąd podkreślił, że zaskarżone postanowienie opisuje jedynie duże prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa, a nie stwierdzenie winy skarżącego.

50. Skarżący twierdził, że jego prawo do domniemania niewinności zostało naruszone z uwagi na terminy zastosowane przez Sąd Apelacyjny w zaskarżonym postanowieniu.

2. Ocena Trybunału

(A) Zasady ogólne

51. Trybunał przypomina, że zasada domniemania niewinności zostanie naruszona, jeżeli orzeczenie sądowe lub oświadczenie funkcjonariusza publicznego dotyczące osoby oskarżonej o popełnienie przestępstwa odzwierciedla opinię, że jest on winny zanim udowodniono mu winę zgodnie z prawem. Wystarczy nawet w przypadku braku formalnego stwierdzenia, że istnieje pewne rozumowanie sugerujące, że sąd lub urzędnik uznaje oskarżonego za winnego. Przedwczesne wyrażenie takiej opinii przez sąd nieuchronnie doprowadzi do sprzeczności ze wspomnianym domniemaniem (zobacz, między innymi, *Minelli przeciwko Szwajcarii*, wyrok z dnia 25 marca 1983 roku, Seria A nr. 62, § § 27, 30 i 37;.. *Allenem de Ribemont przeciwko Francji*, wyrok z dnia 10 lutego 1995 roku, Seria A nr 308, s. 16, § § 35-36 i *Matijašević przeciwko Serbii*, nie 23037/04, § 45, ECHR 2006 -..).

52. Artykuł 6 § 2 Konwencji reguluje postępowanie karne w całości, "niezależnie od wyniku postępowania" (zobacz *Minelli*, cytowany powyżej, § 30). Jednak, w momencie gdy oskarżony został uznany za winnego zasada ta przestaje obowiązywać przestaje obowiązywać w odniesieniu do zarzutów poczynionych w trakcie późniejszego postępowania w sprawie skazania (zobacz *Phillips przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* skarga nr 41087/98, ECHR 2001 przeciwko VII i *Engel i inni przeciwko Holandii* wyroku z dnia 8 czerwca 1976 roku, Seria A nr. 22).

53. Ponadto należy dokonać rozróżnienia między oświadczeniami, które odzwierciedlają opinię, że dana osoba jest winna i oświadczeniami, które jedynie opisują "stan podejrzenia". Pierwsze naruszają zasadę domniemania niewinności, podczas gdy te drugie uznane zostały za niesprzeczne z tą zasadą w różnych sytuacjach badanych przez Trybunał (zobacz w

szczegółności *Leutscher przeciwko Holandii*, wyrok z dnia 26 marca 1996 roku, Reports 1996 II, str. 436, § 31).

(B) Zastosowanie powyższych zasad w niniejszej sprawie

54. Trybunał zauważa, że w uzasadnieniu swoje postanowienie z dnia 19 marca 2008 roku dotyczącej przedłużenia tymczasowego aresztowania skarżącego, Sąd Apelacyjny w Gdańsku stwierdził, że dowody przeciwko oskarżonemu, w tym skarżącemu, wskazują, że popełnili przestępstwa, o które zostali oskarżeni.

Trybunał podkreśla, że istnieje zasadnicza różnica między stwierdzeniem, że ktoś jest jedynie *podejrzany* o popełnienie przestępstwa i wyraźnym stwierdzeniem prawnym, w przypadku braku prawomocnego wyroku, że osoba ta popełniła zarzucane jej przestępstwo (zobacz *Garycki przeciwko Polsce*, skarga nr 14348/02, § 71, 6 lutego 2007 roku *Nešták przeciwko Słowacji*, skarga nr 65559/01, § 89, 27 lutego 2007 roku, *Wojciechowski przeciwko Polska*, skarga nr 5422/04, § 54, 9 grudnia 2008 roku).

Uwzględniając wyraźny i bezwarunkowy charakter zaskarżonego postanowienia, Trybunał zauważa, że doprowadziło to do uznania winy skarżącego, zanim został on skazany zgodnie z przepisami prawa. Trybunał podkreśla, że nie może być usprawiedliwienia dla sądu wydającego tego typu przedwczesne oświadczenia.

55. Doszło więc do naruszenia Artykułu 6 § 2 Konwencji.

III. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 3 KONWENCJI

56. Skarżący zarzucał naruszenie artykułu 3 Konwencji wskazując, że był przetrzymywany w przeludnionych celach oraz, że Państwo nie zapewniło mu odpowiednich warunków bytowych przez okres pozbawienia go wolności.

A. Sprzeciwu Rządu odnośnie wyczerpania środków krajowych

57. Artykuł 35 § 1 Konwencji w omawianym zakresie stanowi co następuje:

"1. Trybunał może rozpatrywać sprawę dopiero po wyczerpaniu wszystkich środków odwoławczych, przewidzianych prawem wewnętrznym, zgodnie z powszechnie uznanymi zasadami prawa międzynarodowego ... "

58. Rząd argumentował, że skarżący nie wyczerpał dostępnych mu krajowych środków odwoławczych, zgodnie z Artykułem 35 § 1 Konwencji. Podniósł zastrzeżenie wstępne podobne do tego, na którym oparł się w sprawie *Łatak przeciwko Polska* (zobacz *Łatak przeciwko Polska* (dec.) skarga nr 52070/08, 12 października 2010 roku, § § 63 64). W szczególności podkreślił, że skarżący został zwolniony w dniu 26 czerwca 2008 roku. W tych okolicznościach sytuacja, która doprowadziła do zarzucanego naruszenia Artykułu 3 Konwencji już nie istniała i skarżący powinien wytoczyć powództwo cywilne z art. 24 w

powiązaniu z art. 448 Kodeksu cywilnego w celu dochodzenia odszkodowania za przeszłe naruszenia.

59. W związku z powyższym, Rząd zwrócił się do Trybunału o odrzucenie skargi ze względu na niewyczerpanie krajowych środków odwoławczych, zgodnie z Artykułem 35 § 1 Konwencji.

B. Stanowisko skarżącego

60. Skarżący nie wniósł żadnych uwag.

C. Ocena Trybunału

61. Trybunał zbadał już ten sam zarzut podniesiony przez Rząd we wspomnianej powyżej sprawie *Łatak przeciwko Polsce* i rozważył jego argumenty nie tylko w kontekście tego konkretnego skarżącego, ale również w stosunku do innych aktualnych lub potencjalnych skarżących w podobnych sprawach (zobacz *Łatak*, cytowany powyżej, § § 71-85).

62. Czyniąc to, Trybunał miał na uwadze fakt, że w dniu wydania decyzji w toku było 271 spraw, w których skarżący podnieśli podobne zarzuty, oparte na naruszeniu Artykułu 3 Konwencji w ten sposób, że w różnych okresach i przez różny czas byli negatywnie dotknięci tym samym problemem strukturalnym, będąc osadzonymi w przeludnionych i niehigienicznych celach (ibid. § 84).

63. Uznając, że powództwo cywilne na podstawie art. 24 w związku z art. 448 Kodeksu cywilnego może być uznane za "skuteczny środek" na potrzeby Artykułu 35 § 1 Konwencji poczynawszy od dnia 17 marca 2010 roku oraz uwzględniając 3 - letni termin przedawnienia do wniesienia takiej skargi, Trybunał orzekł, że w zasadzie we wszystkich przypadkach, w których w czerwcu 2008 roku zarzucane naruszenie albo zostało wyeliminowane poprzez umieszczenie skarżącego w warunkach zgodnych z Konwencją lub zakończyło się *ipso facto*, ponieważ skarżący został zwolniony, skarżący ci winni wnieść powództwo cywilne o naruszenie dóbr osobistych i zadośćuczynienie (ibidem § 85 i § 76).

64. W niniejszej sprawie sytuacja, która doprowadziła do zarzucanego naruszenia Artykułu 3 Konwencji zakończyła się w dniu 26 czerwca 2008 roku, w którym to skarżący został zwolniony. Wobec powyższego oraz uwzględniając fakt, że nie upłynął jeszcze odpowiedni czas na przygotowanie i złożenie do polskich sądów cywilnych skargi na podstawie art. 24 w związku z art. 448 Kodeksu cywilnego, powinien on, przed rozpoznaniem jego żądania dotyczącego naruszenia Konwencji przez Trybunał, ubiegać się o zadośćuczynienie na poziomie krajowym.

65. Wynika z tego, że skargę dotyczącą warunków tymczasowego aresztowania skarżącego należy odrzucić na podstawie Artykułu 35 § § 1 i 4 Konwencji ze względu na niewyczerpanie krajowych środków odwoławczych.

IV. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

66. Na koniec, skarżący zarzucił nadmierną długość toczącego się przeciwko niemu postępowania karnego.

67. Trybunał zauważa, że osoby skarżące nadmierną długość postępowania sądowego przed sądami polskimi muszą na potrzeby Artykułu 35 Konwencji złożyć skargę na naruszenie prawa do procesu w rozsądnym terminie, zgodnie z ustawą z dnia 17 czerwca 2004 roku w sprawie

skargi na naruszenie prawa do dochodzenia prowadzonego i nadzorowanego przez prokuratora i do procesu w rozsądnym terminie (*Ustawa o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki*) (zobacz *Charzyński przeciwko Polsce* (dec.) skarga nr 15212/03, 1 marca 2005 roku). Skarżący nie skorzystał z tego środka odwoławczego.

Wynika z tego, że skargę dotyczącą przewlekłości postępowania należy odrzucić na podstawie Artykułu 35 § 1 i 4 Konwencji ze względu na niewyczerpanie krajowych środków odwoławczych.

V. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 46 KONWENCJI

68. Artykuł 46 Konwencji stanowi:

"1. Wysokie Układające się Strony zobowiązują się do przestrzegania ostatecznego wyroku Trybunału we wszystkich sprawach, w których są stronami.

2. Ostateczny wyrok Trybunału przekazuje się Komitetowi Ministrów, który czuwa nad jego wykonaniem. "

69. Ostatnio, w sprawie *Kauczor przeciwko Polska* (patrz *Kauczor*, cytowany powyżej, § 58 i następne dalszymi odniesieniami) Trybunał stwierdził, że Rezolucja podjęta w 2007 roku wraz z liczbą wydanych wyroków i nierozstrzygniętych jeszcze spraw podnoszących problem nadmiernego tymczasowego aresztowania naruszenie prawa skarżącego na mocy Artykułu 5 § 3 Konwencji wywodzi się z problemu strukturalnego wynikającego z nieprawidłowego funkcjonowania polskiego wymiaru sprawiedliwości, które może dotyczyć w przyszłości niezidentyfikowanej jeszcze, ale potencjalnej liczby oskarżonych w postępowaniu karnym zarzucających naruszenie Artykułu 5 § 3 Konwencji.

70. W przedmiotowej sprawie, podobnie jak w wielu innych podobnych sprawach dotyczących tymczasowego aresztowania, władze nie przedstawiły właściwych i wystarczających powodów uzasadniających kontynuację aresztowania skarżącego (zobacz paragraf 39 i 42 powyżej). W konsekwencji Trybunał nie widzi powodu do odstępstw od ustaleń dokonanych w sprawie *Kauczor* odnośnie istnienia problemu strukturalnego i potrzeby Państwa Polskiego do przyjęcia środków w celu poprawienia sytuacji (zobacz *Kauczor*, cytowany powyżej, § 60-62).

VI. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

71. Artykuł 41 Konwencji przewiduje:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

72. Skarżący domagał się 66.000 euro (EUR) tytułem szkody niemajątkowej.
73. Rząd zakwestionował to żądanie. Stwierdził, że kwota wnioskowana przez skarżącego w odniesieniu do szkody niemajątkowej była nieuzasadniona w świetle orzecznictwa Trybunału dotyczącego podobnych spraw wniesionych przeciwko Polsce.
74. Trybunał uznał, że skarżący doznał szkody niematerialnej, która nie jest wystarczająco zrekompensowana przez stwierdzenie naruszenia Konwencji. Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy oraz dokonując oceny na zasadzie słuszności, Trybunał przyznaje skarżącemu z tego tytułu kwotę 2.000 euro.

B. Koszty i wydatki

75. Skarżący nie składał żadnych roszczeń z tytułu kosztów i wydatków związanych z postępowaniem.

C. Odsetki za zwłokę

76. Trybunał uważa za właściwe, aby odsetki za zwłokę były oparte na marginalnej stopie procentowej Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN, TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje*, zarzuty dotyczące nadmiernej długości tymczasowego aresztowania i zarzuty dotyczące naruszenia zasady domniemania niewinności za dopuszczalne, a pozostałą część skargi za niedopuszczalną;
2. *Uznaje*, że doszło do naruszenia Artykułu 5 ust. 3 Konwencji;
3. *Uznaje*, że doszło do naruszenia Artykułu 6 ust. 2 Konwencji;
4. *Uznaje*
 - (a) że pozwane Państwo ma wypłacić skarżącemu, w terminie trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, 2.000 EUR (dwa tysiące euro) tytułem zadośćuczynienia za poniesioną szkodę niematerialną, plus równowartość podatku, który może zostać nałożony na powyższą kwotę tytułem poniesionej szkody niematerialnej, przeliczoną na walutę polską po kursie obowiązującym w dniu zapadnięcia rozstrzygnięcia;
 - (b) że po upływie wyżej wspomnianych trzech miesięcy do momentu zapłaty będą płatne zwykle odsetki według stopy procentowej równej krańcowej stopie Europejskiego Banku Centralnego stosowanej w tym okresie, powiększonej o trzy punkty procentowe;

4. *Oddala* pozostałą część żądania skarżącego dotyczącą słusznego zadośćuczynienia

Sporządzono w języku angielskim, obwieszczono pisemnie 8 lutego 2011 roku, zgodnie z Regułą 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Lawrence Early,
Kanclerz Sekcji

Nicolas Bratza,
Przewodniczący